

Yayın Tanıtım:

Mehmet EKİZ*

Albert Gabriel, **Bir Türk Başkenti Bursa, C. I-II**, (Çev. Neslihan Er, Hamit Er, Aykut Kazancıgil), Osmangazi Belediyesi, İstanbul (tarihsiz), s. 215+114.

Fransız arkeolog ve mimar Albert Gabriel'in 1958 yılında Paris'te "Une Capitale Turque: Brousse/Bursa" adıyla iki cilt halinde neşrettiği kitabı, Prof Dr. Aykut Kazancıgil başkanlığındaki bir ekip tarafından Türkçeye çevrilerek Osmangazi Belediyesinin katkılarıyla "Bir Türk Başkenti Bursa" adıyla yayınlanmıştır. Sanat Tarihi ve Arkeoloji alanında çalışanlar ve meraklıları için önem arz eden bu eserin özellikle Osmanlı Bursa'sını tanımak isteyenler açısından da ehemmiyeti büyüktür.

Bir Türk Başkenti Bursa, metin ve levhalar olmak üzere iki cilt olarak meydana getirilmiştir. Birinci ciltte A. Gabriel, yazdığı "Önsöz"de, çalışmaya konu olarak Bursa'nın seçiliş sebebinden, kitabın ortaya çıkışındaki aşamalardan ve esere katkı sağlayanlardan kısaca bahsetmektedir. Yazar burada kitabın yazılış sebebini de "Kitabın amacı yapıların tam envanterini vermek, temel ve karakteristik özelliklerini tespit etmek ve elde edilen bu verileri sonuç bölümünde değerlendirmektir" şeklinde açıklamaktadır.

Kitapta metin dışında levha ve çizimlerde kullanılarak eser görsel bakımdan zenginleştirilmiştir.

Önsözden sonra gelen "*Bibliyografya*" başlığı altında Bursa tarihi ve anıtlarıyla ilgili kitap ve yayınların bibliyografyası, "*Seyyahlar*", "*Arkeolojik Yayınlar*", "*Epigrafya*", "*Bursa Haritaları*", başlıkları altında verilmiştir. "*Alfabetik İndeks*" başlıklı bölümü yazar adları indeksinin yanı sıra "*Anonim Yayınlar*", "*Kolektif Yayınlar*" ve "*Transkripsiyon*" başlıkları altında verilen bilgiler oluşturmaktadır.

Kitabın "*Bölüm I*" başlığını taşıyan kısmının altında yer alan "*Tarih ve Topografya*" başlıklı bölüm "*I Şimdiki Durum*", "*II Tarih*", "*III Topografya*" başlıklarından meydana gelmiştir. Yazar ilkin şehrin

* Niğde Üni. Fen-Ed. Fak. Arkeoloji ve Sanat Tarihi Böl., mekiz38@yahoo.com

“*Şimdiki Durum*”undan kısaca bahsettikten sonra, “*Tarih*”ini konu alan kısma geçer burada şehrin kuruluşu ve adının kökeni konusunda bilgi verdikten sonra Roma ve Bizans döneminden kısaca bahseder. Osmanlı dönemine ait bazı kaynaklar ve demografik yapıya ilişkin muhtelif tarihlere ait sayısal değerleri de veren yazar aynı yerde şehrin fiziki ve manevi yapısından kısaca bahseder. Haritalarla desteklenen “*Topografya*”da Bursa’nın coğrafi konumu ve şehre varış yolları hakkında bilgiler verilerek mahalleler, surlar ve mezarlıklar geçmişten müellifin kitabı yazdığı tarihe kadar kısaca tanıtılmıştır.

“Bölüm II”, “Anıtların Listesi” başlığı altında verilen eser listesinde önemli yapıların isimleri ve levha numaraları birlikte verilerek ikincil yapılar ise sadece isimleri zikredilerek verilmiştir. Akabinde bu eserler “Camiler”, “Medreseler”, “tekkeler”, “Türbeler”, “Kaplıcalar ve Hamamlar” ve “Hanlar” alt başlıkları ile alfabetik olarak sıralanmıştır.

“Bölüm III”de Kale, “Hisar” ve “Sultan Sarayı” ana başlıkları altında anlatılarak, burada surların 1862 yılında çizilen haritası, Gabriel’in restitüsyon çalışması ile beraber okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

“Bölüm IV” yazarın diğer eserleri alfabetik sırayla verirken Ulu Camii’ni öne aldığını izah ederek başlar. “Ulu Camii” başlığı altında plan ve krokilerle tanıtılan yapının bir “Tasvir”i yapılarak “Onarım Çalışmaları” anlatılır ve devamında “Bir Restitüsyon Denemesi” ile asli hüviyetine ait düşünceler ifade edilerek hitama erdirilmiştir.

“Bölüm V” “Orhan Gazi Yapıları” başlığı altında Orhan Gazi dönemine ait eserlerin plan, kesit ve cephe çizimleri eşliğinde kronolojik sırayla ve detaylı bir biçimde tanıtıldığı bölümdür. Albert Gabriel “Çekirge’deki I. Murat Yapıları”nı, “Bölüm VI” da, “Yıldırım Bayezid Camii ve Yakın Anıtlar”ını, “Bölüm VII”de ve “Bölüm VIII”de de “Çelebi Sultan Mehmet Dönemi Yapıları”nı ele alarak eserleri plan, kesit ve cephe çizimleri eşliğinde tanıtır. Burada birkaç yapı hakkındaki restitüsyon önerilerinin yanı sıra bazı eserlerin dekoratif detayları hakkındaki düşüncelerini de okuyucusunun istifadesine sunmuştur.

“Bölüm IX”, “II. Murat Yapıları ve Çevresindeki Anıtlar”ı konu alır. II. Murat’ın yaptırdığı cami, medrese ve aynı sultana ait türbenin yanı sıra, Cem Sultan ile Şehzade Mustafa’ya ait türbelerinde aralarında bulunduğu onbeş kadar türbe bu bölümde tanıtılır. “Çeşitli Camiler” “Bölüm X”da kronolojik sıra ile anlatılır ve bunlar hakkında kısa bilgiler plan ve kesitler eşliğinde verilir. “Bölüm XI”, “Medreseler, Tekkeler, Türbeler” için “Bölüm XII”, “Kaplıca ve Hamamlar” için, “Bölüm XIII”, “Hanlar ve Çarşılar” için “Bölüm XIV” Köprüler, Çeşmeler, Evler” için ayrılmış ve bu bölümlerin her birinde konu edinilen yapılardan önem

taşıyanlar plan, kesit ve cephe çizimlerinin yanı sıra şehir planındaki yerleri üzerinde işaretlenerek tespit edilmiştir.

Yazarımız “Bölüm XV”te “Sonuç” olarak fetihten itibaren inşa edilen eserleri plan, malzeme, dekor, mimari, elemanlar açısından değerlendirmiştir. Yine burada “Şantiye ve İşçilik” alt başlığında kentte çalışan meslek erbabından, meşhur şantiye sorumlularından isimlerini vermek suretiyle bahseder ve çalışan ustaların etnik kökenleri hakkında bazı bilgi ve tahminlerini paylaşır. Kitabın sonunda ki “Levhalar Fihristi”nde metin içerisinde yer alan levhalar sayfa numaraları ve isimleri ile birlikte verilmiştir. Birinci ciltte metin kısmı 143 resim ve çizim ile desteklenmiştir. Kitabın ikinci cildi, birinci ciltte anlatılan eserlerin 106 adet fotoğrafını ihtiva etmektedir. Levhaların altına fotoğraf veya çizim ile ilgili bilgi notları yazılarak kullanım kolaylığı sağlanan kitap bu cilt ile tamamlanmaktadır.